

Uitspraak kort geding Schnetz vs. SP 10-04-2001

(Scanfouten voorbehouden)

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE UTRECHT

Vonnis van de president van de arrondissementsrechtbank te Utrecht in het kort geding van:

AMBROSIUS JACOBUS FREDERIK SCHNETZ

wonende te Utrecht, e i s e r e s, procureur: mr. J.H. van der Velden,

tegen:

1. de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid SOCIALISTISCHE PARTIJ, zetelende te Rotterdam, kantoorhoudende te Utrecht,

2. P.C.F. JANSEN,

wonende te Utrecht,

3. R.P. RUERS,

wonende te Utrecht, g e d a a g d e n, procureur: mr. R.F. Ruers.

1. Het verloop van het geding

1.1. Eiseres, hierna te noemen: Schnetz, heeft gedaagden, hierna respectievelijk ook te noemen: de SP, Jansen en Ruers in kort geding doen dagvaarden en op de dienende dag, 28 maart 2001, van eis geconcludeerd overeenkomstig de inhoud van het exploit van dagvaarding, waarvan een fotokopie aan dit vonnis is gehecht.

1.2. Schnetz heeft zijn vordering bij monde van zijn procureur toegelicht, mede aan de hand van overgelegde pleitnotities en op voorhand toegezonden producties.

1.3. Gedaagden hebben daarop bij monde van hun procureur verweer gevoerd, mede aan de hand van overgelegde pleitnotities en op voorhand toegezonden producties.

1.4. Na voortgezet debat hebben partijen vonnis gevraagd.

2. De vaststaande feiten

2.1. Schnetz is mede-oprichter en voorzitter van de politieke partij Leefbaar Utrecht. Daarnaast houdt Schnetz zich onder meer bezig met handel in onroerend goed.

2.2. Jansen is sinds 1 januari 2001 voorzitter van de SP-fractie in de Utrechtse gemeenteraad. Ruers vervulde deze functie van 1986 tot 1 januari 2001.

2.3. Op 26 oktober 2000 heeft de afdeling Utrecht van de SP, met als woordvoerders Jansen en Ruers, een persconferentie belegd omtrent de verkoop door woningcorporatie Mitros -voorheen: Stichting Woningbedrijf Utrecht (SWU)- van een complex aan de Domstraat/Achter st.Pieter te Utrecht. Zij heeft daarbij een persbericht doen uitgaan.

2.4. Dit persbericht is nog steeds geplaatst op de website van de SP. Op deze website wordt er voorts melding van gemaakt dat Schnetz voordeel heeft getrokken van de onreglementaire handelwijze van SWU (Mitros) en volgens een artikel in het Utrechts Nieuwsblad van 23 maart 2001 heeft Ruers verklaard dat Schnetz geld heeft verdiend aan een affaire die nog steeds stinkt.

2.5. Op 17 november 2000 heeft de SP een persbericht doen uitgaan, waarin wordt vermeld dat Schnetz moreel laakbaar heeft gehandeld. De beschuldiging van (moreel) laakbaar gedrag is door Jansen herhaald tijdens de openbare vergaderingen van de gemeenteraad van 21 november 2000 en 18 januari 2001.

3. Het geschil van Partijen

3.1. Voor de volledige inhoud en grondslagen van de vordering van Schnetz wordt verwezen naar het aan dit vonnis gehechte exploit van dagvaarding.

3.2. Schnetz stelt dat gedaagden door ongegronde beschuldigingen doelbewust zijn eer en goede naam hebben aangetast.

Op grond van daarvan vordert Schnetz op straffe van verbeurte van een dwangsom, kort weergegeven:

1. de SP te veroordelen een door hem opgestelde rectificatie aan geadresseerden van de persberichten van 26 oktober 2000 en/of van 17 november 2000 te doen uitgaan en een lijst van de adressen over te leggen;
2. de SP te veroordelen de rectificatie te plaatsen op haar website;
3. de SP te veroordelen bepaalde passages van haar website te verwijderen;

4. gedaagden te veroordelen zich te onthouden van verdere publieke uitlatingen omtrent de positie van Schnetz in verband met de tussen Mitros en Van den Bruele gesloten koopovereenkomst.

3.3. Gedaagden hebben afwijzing van de vordering van Schnetz doen bepleiten. Hun verweer zal - voor zover nodig - hierna worden besproken.

4. De beoordeling van het geschil

4.1. Jansen en Ruers hebben zich er in de eerste plaats op beroepen dat zij de uitlatingen gedaan hebben in hun hoedanigheid van raadslid voor de SP en dat niet zij persoonlijk, doch de SP in rechte moet worden aangesproken. Zij wijzen er daarbij op dat zij op grond van artikel 22 Gemeentewet onschendbaarheid genieten voor hetgeen zij in hun positie als raadslid in de raad hebben gezegd. Dit moet volgens Jansen en Ruers tot niet-ontvankelijkheid van Schnetz leiden in zijn vordering jegens hen.

4.2. Dit verweer wordt verworpen. Jansen en Ruers hebben de uitlatingen waarop de vordering van Schnetz berust, in persberichten, op de website van de SP, in een interview en in de gemeenteraad gedaan. Schnetz beroept zich wel op deze uitlatingen in de raad, doch deze zijn (vrijwel) gelijklopend aan hetgeen Jansen en Ruers in een persbericht hebben verklaard, zodat het beroep op onschendbaarheid in zoverre niet opgaat. Voor zover Jansen en Ruers zich erop beroepen dat zij de uitlatingen als vertegenwoordigers van de SP hebben gedaan, geldt dat zulks hen er niet van ontslaat zich ook persoonlijk te onthouden van onrechtmatig handelen jegens Schnetz door het doen van onjuiste of door onvolledigheid misleidende mededelingen van feitelijke aard of zich in het algemeen in strijd met de zorgvuldigheid jegens hem uit te laten. Bij het oordeel of daarvan sprake is zal - zoals hierna zal worden overwogen in aanmerking moeten worden genomen dat zij de uitlatingen in het kader van hun werkzaamheden voor een politieke partij ter behartiging van het algemeen belang hebben gedaan.

Uit het vorenstaande volgt dat Schnetz ontvankelijk moet worden geacht in zijn vordering jegens Jansen en Ruers.

4.3. Bij de beoordeling van de vorderingen moet als uitgangspunt dienen dat de uitlatingen betrekking hebben op, of het directe gevolg zijn van een onderzoek dat gedaagden in het kader van hun verantwoordelijkheid met betrekking tot het algemeen belang als (leden van een) politieke partij ingesteld willen zien naar de gang van zaken bij de verkoop door de woningcorporatie Mitros van haar in eigendom toebehorend onroerend goed.

Dit betekent dat er eerder dan in andere gevallen sprake kan zijn van een rechtvaardigingsgrond.

Bovendien moet in het algemeen aan een politicus - of een politieke partij - de vrijheid worden gelaten om feitelijke gedragingen waartegen zij zich verzetten en waarbij andere in politiek opzicht relevante partijen zijn betrokken op niet mis te verstane wijze publiekelijk aan de orde te stellen, zulks op grond van de vrijheid van meningsuiting in combinatie met de mogelijkheid om brede aandacht voor dergelijke onderwerpen te krijgen. Deze vrijheid is echter niet onbeperkt. Rekening dient onder meer gehouden te worden met de aard van de mededelingen en met de belangen van anderen die daardoor getroffen worden. Voorts dienen de mededelingen in hun onderlinge samenhang en context te worden beoordeeld, waarbij niet alleen op de gemelde feiten dient te worden gelet, maar ook op de tussen

die feiten gelegde of gesuggereerde verbanden en de daaraan uitdrukkelijk of impliciet verbonden gevolgen.

4.4. Schnetz richt zijn bezwaren in de eerste plaats tegen het persbericht van 26 oktober 2000, dat - voor zover van belang als volgt luidt:

De afgelopen jaren zijn door woningcorporatie Mitros -het voormalige gemeentelijk woningbedrijf Utrecht- minstens zes panden ver beneden de marktwaarde verkocht aan particulieren of huizenhandelaren. (...) De gemeenteraadsfractie van de Socialistische Partij in Utrecht schat dat: Mitros hierdoor een opbrengst: van minstens twee miljoen gulden is misgelopen. Fractievoorzitter Ruers vermoedt dat dit slechts het topje van de ijsberg is en heeft inmiddels de officier van justitie verzocht om een onderzoek naar mogelijke strafbare feiten in te stellen.

De SP heeft sinds maart van dit jaar onderzoek gedaan naar transacties met het aangekocht bezit van Mitros.

De grootste onderzochte transactie vond plaats op 1 augustus 1996. Op deze dag verkocht Mitros vier kapitale panden in het hartje van de binnenstad aan projectontwikkelaar Van den Bruele voor f 2.500.000. Deze verkocht het complex dezelfde dag door aan WIBO BV voor f 4.000.000. op zijn beurt verkocht WIBO de panden (nog steeds op 1 augustus!) afzonderlijk aan drie partijen: cc van Delft, Mi van Rijn en AFJ Schnetz. De laatste is sinds de oprichting voorzitter van Leefbaar Utrecht.

Eén maand later verkocht Schnetz een van zijn panden (Achter St.Pieter 7) door met een winst van f 145.000 (bijna 30%). Het pand Domstraat 4 werd door MJ van Rijn op 1 juli 1998 doorverkocht aan Randon voor f 2.400.000, nog eens een winst van 70% in twee jaar tijd. Het pand Domstraat 2, per 1 augustus 1996 voor f 1.703.000 in handen gekomen van CC van Delft werd per 1 maart 1998 voor een periode van 15 jaar verhuurd aan de gemeente Utrecht. Dezelfde gemeente die in 1992 nog eigenaar was van het pand, dat toen het woningbedrijf huisvestte. De aanvangshuur van Domstraat 2 werd vastgelegd op f 272.580 per jaar, een terugverdientijd van ongeveer zes jaar.

De SP wil daarom dat alle transacties met aangekocht bezit van Mitros door de inspectie VH in samenwerking met de officier van justitie systematisch onderzocht worden. Hierbij dient te worden vastgesteld:

welke panden zijn verkocht, voor welke prijs?

wat bedroeg de taxatiewaarde, op welke basis is getaxeerd en door wie?

zijn deze panden doorverkocht? welke personen en bedrijven komen voor in de verkoopketens van de betreffende panden; is hier een patroon in te herkennen?

welke personen bij Mitros, gemeente Utrecht en makelaars spelen een rol in de verkoopketens van de betreffende panden; is hierin een patroon te onderkennen?

is de verkoop gemeld volgens de wettelijke procedure?

Dit vooronderzoek dient zo spoedig mogelijk te starten en binnen drie maanden afgerond te worden. De resultaten van het onderzoek dienen gepubliceerd te worden zodat derden kunnen nagaan of er nog aspecten zijn weggelaten/niet onderzocht. op grond van de resultaten van het vooronderzoek kan de officier van justitie besluiten of er aanleiding is om tot vervolging over te gaan.

4.5. Schnetz verwijt gedaagden dat zij in dit bericht niet alleen de rol van Mitros en van den Bruele belichten, doch ook aandacht besteden aan de opvolgende kopers, waaronder Schnetz, waardoor deze bewust betrokken worden bij verdachtmaking van onregelmatigheden en strafbare feiten en gesuggereerd wordt dat zij onder een hoedje zouden hebben gespeeld met Van den Bruele. Gedaagden onderbouwen deze onjuiste suggestie volgens Schnetz door in strijd met de waarheid te stellen dat alle verkopen op één dag, 1 augustus 1996 - (en één maand nadien) hebben plaatsgevonden.

Bovendien wordt in het bericht - zonder enige relevantie vermeld dat Schnetz voorzitter van Leefbaar Utrecht is.

4.6. Vooropgesteld moet worden dat partijen het erover eens zijn dat de transactie tussen Mitros en Van den Bruele aan een nader onderzoek moet worden onderworpen. In een artikel in het Utrechts Nieuwsblad van 26 oktober 2000 (dezelfde datum als het persbericht) stelt Schnetz zelf dat de transactie tussen het woningbedrijf en Van den Bruele "van geen kant deugt". In hetzelfde artikel zegt Schnetz dat hij nog goed weet dat de hele Utrechtse makelaarswereld in die tijd met stomheid was geslagen over het feit dat Van den Bruele het voor een bedrag ver onder de taxatieprijs kreeg. Bovendien heeft Schnetz in een brief van 27 oktober 1996 aan de SP geschreven dat indien haar informatie juist is, Mitros alsook het OGU en het grondbedrijf zeer kritisch moeten worden doorgelicht en dat de SP daarbij op de steun van zijn (Leefbaar Utrecht) fractie kon rekenen.

4.7. Met name uit het hiervoor vermelde krantenartikel blijkt dat Schnetz - hetgeen ook aannemelijk is op grond van het feit dat hij reeds geruime tijd in onroerend goed handelt - reeds kort nadat de transactie tussen Mitros en Van den Buele had plaats gevonden, daarvan op de hoogte was en dat hem ook bekend was dat er onder de taxatieprijs verkocht was.

Nu deze koopovereenkomst al omstreeks april/mei 1995 is gesloten, heeft Schnetz toen zichzelf twee van de bij die koopovereenkomst betrokken panden kocht - naar hij stelt omstreeks april 1996 - als een bij de gemeentepolitiek betrokken persoon bewust het risico genomen dat zijn naam genoemd zou kunnen worden als een van de opvolgende kopers en dus in verband gebracht zou kunnen worden met deze dubieuze transactie.

4.8. Hoewel vaststaat dat de verschillende opvolgende koopovereenkomsten niet op 1 augustus 1996 zijn gesloten en aannemelijk is dat door die onjuiste mededeling de suggestie gewekt zou kunnen worden dat de verschillende kopers en verkopers onder één hoedje speelden en als zodanig betrokken zouden zijn bij de dubieuze transactie tussen Mitros en Van den Buele, is hiervan in het onderhavige geval geen sprake. Duidelijk blijkt immers uit de tekst van het persbericht dat het overgrote deel van de winst is gemaakt door Van den Buele tengevolge van de (te) lage koopprijs die Mitros heeft bedongen en dat Wibó BV, met welke besloten vennootschap Schnetz connecties heeft omdat hij goed bekend is met haar directeur Van Rijn en van welke besloten vennootschap Schnetz de twee panden heeft gekocht, juist tegen een zeer veel hogere prijs heeft aangekocht dan Van den Buele heeft betaald. Hierdoor wordt de suggestie dat Schnetz te maken heeft gehad met de dubieuze transactie tussen Mitros en Van den Buele in voldoende mate weggenomen en moet hetgeen is vermeld als een opsomming van feiten worden gezien.

4.9. voorts is juist dat Schnetz de koopovereenkomst met Wibó BV niet op 1 augustus 1996 heeft gesloten, doch dit kan niet afdoen aan het feit dat Schnetz het woonhuis Achter Sint Pieter 7 wel een maand na aankoop verkocht heeft met een winst van fl 145.000,-. Immers volgens zijn eigen opgave heeft hij dit pand mondeling gekocht van Wibó BV in april 1996 en heeft hij het pand in mei 1996 verkocht.

Gezien deze feiten kan dus niet gezegd worden dat de bewering van gedaagden naar haar strekking onjuist is.

4.10. Dat er in het persbericht melding van wordt gemaakt dat Schnetz voorzitter van Leefbaar Utrecht is, moet niet ongeoorloofd worden geacht. Dit is inherent aan de functie die Schnetz in het politieke leven vervuld, terwijl het geen relevantie mist gezien de feiten die de SP in het kader van haar politieke verantwoordelijkheid ten dienste van het algemeen belang aan het licht wil brengen.

4.11. Een beschuldiging aan het adres van Schnetz van strafrechtelijk handelen valt voorts in het persbericht niet te lezen.

De SP dringt immers in het algemeen aan op een onderzoek van alle transacties waarbij Mitros onroerend goed heeft verkocht en alle daarop volgende transacties. Dat Schnetz als latere koper daarbij ook binnen de grenzen van dit onderzoek zou vallen is niet expliciet aangegeven. Bovendien vloeit het voort uit het risico dat Schnetz zelf heeft genomen.

4.12. Schnetz verwijt gedaagden voorts dat zij hem - o.a. in het persbericht van 17 november 2000 - van moreel laakbaar handelen hebben beschuldigd.

De vraag of deze uiting als onrechtmatig moet worden beoordeeld moet ook worden beantwoord in het licht van het feit dat Schnetz wist dat Van den Bruele de panden voor een te lage prijs had gekocht tegen de achtergrond van het aan de kaak stellen van een misstand in het algemeen belang. In dat licht bezien kan niet geoordeeld worden dat deze woorden een kwalificatie vormen die als onrechtmatig jegens Schnetz moet worden aangemerkt.

4.13. Schnetz verwijt gedaagden verder dat zij hebben gezegd dat Schnetz voordeel heeft genoten uit "een onreglementaire handelwijze van SWU (Mitros)" en dat Schnetz fl 150.000,- heeft verdiend aan "een affaire die nog steeds stinkt".

4.14. Niet gezegd kan worden dat dit - letterlijk genomen onjuiste feiten zijn. Schnetz heeft op de transactie met het pand Achter Sint Pieter nr 7 een bedrag van f 145.000,- winst gemaakt en aan deze transactie lag een - ook volgens Schnetz zelf - dubieuze transactie ten grondslag.

Voor zover door deze uitlatingen de suggestie gewekt wordt dat Schnetz zelf bij de dubieuze transactie betrokken zou zijn, moet in aanmerking worden genomen dat het hier een ernstige misstand betrof, dat gedaagden de uitingen hebben gedaan in het kader van hun politieke verantwoordelijkheid en het door hen nagestreefde door het algemeen belang ingegeven doel en dat het beschikbare feitenmateriaal voldoende aanleiding gaf om het zo te formuleren. Dit een en ander in aanmerking nemend moet worden geoordeeld dat deze uitlatingen vallen binnen de vrijheid die een politicus of een politieke partij moet worden gelaten en dat niet gezegd kan worden dat gedaagden door deze uitlatingen te doen in strijd hebben gehandeld met de maatschappelijke zorgvuldigheid die zij jegens Schnetz in acht behoren te nemen, dan wel dat moet worden geoordeeld dat het in de gegeven omstandigheden gerechtvaardigd was om deze uitlatingen op deze wijze te doen. Dat de belangen van Schnetz wellicht harder zijn getroffen omdat hij - zoals hij zelf stelt - juist als voorzitter van de grootste collegepartij in Utrecht kwetsbaar is voor zulke beschuldigingen, kan niet aan gedaagden worden toegerekend. Dit is immers het gevolg van het feit dat Schnetz, zowel politicus als

handelaar in onroerend goed is en in die laatste hoedanigheid panden heeft gekocht, waarvan hij wist dat zij bij een dubieuze transactie betrokken waren geweest.

4.15. Tenslotte beroept Schnetz zich erop dat gedaagden hem alvorens tot publicatie over te gaan in de gelegenheid hadden moeten stellen om zijn visie op de gebeurtenissen naar voren te brengen. Gezien de vrijheid die aan politici moet worden gegeven, kan niet worden aangenomen dat daartoe in het algemeen een verplichting bestaat en evenmin zijn bijzondere omstandigheden gebleken waardoor het in dit geval geboden zou zijn. Bovendien is voldoende aannemelijk dat Schnetz genoeg mogelijkheden had en heeft om de zaak van zijn kant in de media en op een voor het publiek toegankelijke wijze te belichten.

4.16. Een en ander voert tot de slotsom dat er geen grond is om de SP te veroordelen om de gevraagde rectificatie uit te doen gaan of op haar website te plaatsen, noch om bepaalde delen van persberichten of pagina's van haar website te verwijderen. Evenmin is er grond gedaagden te gebiedten zich te onthouden van verdere publieke uitlatingen zoals in het petitum van de dagvaarding onder 4 gevorderd.

Schnetz zal, als de in het ongelijk gestelde partij, in de kosten van dit geding worden veroordeeld.

5. De beslissing

De president:

5.1. wijst de vordering af;

5.2. veroordeelt Schnetz in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gedaagden begroot op fl 1.550,- voor salaris van hun procureur en op fl 400,- voor verschotten;

5.3. verklaart de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. G.A.M.E. van der Burg-van Geest, fungerend president, en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 10 april 2001.